

Oponentský posudek k disertační práci

Jméno a příjmení studenta	MgA. Adam Kencki
Studijní program	Výtvarná umění
Obor	Multimédia a design
Název disertační práce	Fotografická tvorba spisovatele, cestovatele a diplomata Jana Havlasy
Autor posudku	Prof. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.

Aktuálnost tématu DP

Zvolené téma je velmi aktuální, protože se věnuje nejen cestovatelské fotografii, ale obecně fenoménu cestování na přelomu 19. a 20. století, využívání zkušeností, poznatků a dokumentů k edukaci, přednáškové činnosti v kontextu se zájmy tehdejší společnosti, její kulturou a životním stylem. Jelikož již byla zpracována řada monografií českých cestovatelů, bylo velmi žádoucí doplnit jejich seznam o život a dílo spisovatele, cestovatele, diplomata a fotografa Jana Havlasy. Práce umožňuje komparovat Havlasovu fotografickou dokumentaci s jinými kolegy cestovateli a také analyzovat jeho tvorbu z informativního a estetického hlediska. Diplomant v úvodu práce, v kapitole Současný stav řešení problému, konstatuje: „*Fotografická tvorba Jana Havlasy doposud nebyla podrobně analyzována a komplexně zpracována. Od roku 2004 bylo napsáno několik diplomových a magisterských prací věnujících se různým aspektům Havlasova života, ať už se jedná o jeho literární činnost či vztahy ke konkrétním zemím, ve kterých delší dobu pobýval, například jako diplomat. Některé práce zmiňují Havlasovu fotografickou tvorbu pouze velmi okrajově, zatímco ostatní jí nevěnují prostor vůbec žádný.*“ Adam Kencki směřoval těžiště své práce k fotografické tvorbě, která pro většinu autorů, kteří se Havlasovi především literárně věnovali, byla jen okrajovou, případně ilustrační marginálií. Domnívám se, že by bylo záslužné a přínosné věnovat se obecně významnému fenoménu cestovatelství na přelomu 19. a 20. století ve srovnání s dnešní nomádkou společností.

Splnění cílů stanovených v DP

Hlavním cílem disertační práce MgA. Kenckého bylo: „*Cílem této disertační práce je analyzovat Havlasovu fotografickou tvorbu a zasadit ji do kontextu doby, ve které žil. Ve své práci představím, co a jak v jednotlivých etapách svého života fotografoval, za jakým účelem snímky pořizoval a jak s nimi dále pracoval a nakládal.*“ Tento stanovený cíl diplomant splnil a vytvořil tak důležitou informační základu pro další odborné bádání. V kapitole „Kde se vzala cestovatelské fotografie“ mimo jiné vede podnětný dialog s teoretičkou a historičkou fotografie Petrou Trnkovou, která se zabývá fotografickou tvorbou cestovatelů, šlechticů od poloviny 19. století a přínosem pro rozvoj a propagaci vernakulární fotografie. Autor strukturoval svou práci do pěti hlavních a 19 vedlejších podkapitol a závěru. V disertační práci nechybí seznamy použité literatury, archivy, online zdroje, seznam fotografií a všechny další formální náležitosti kladené na doktorskou práci. Postrádám však jmenný rejstřík pro usnadnění vyhledávání konkrétních jmen. Práce obsahuje drobné překlepy, ale jinak se jedná o čtivou a kultivovanou práci, která může oslovit odborníky i laiky nejen v oblasti cestovatelské fotografie.

Postup řešení problému a k výsledkům DP s uvedením konkrétního přínosu doktoranda

Pro řešení zvolené problematiky si autor stanovil čtyři hlavní výzkumné otázky Protože se pozůstalost Jana Havlasy nedochovala na jednom místě, doktorand MgA. Adam Kencki se při přípravě disertační práce a při prvotních rešerších musel zorientovat v jakých institucích a sbírkách jsou jeho pozůstalosti uloženy. Pátral i u příbuzných, u přátel Jana Havlasy a snažil se zkompletovat a systematizovat přehled jeho fotografických archivů a listinných pozůstalostí. Zjištěné dokumenty rozčlenil na primární, které jsou výhradně Havlasovým autorstvím a sekundární prameny, na kterých se podíleli zpracovatelé a interpreti jeho díla. Za pomoci biografické metody sestavil autor Havlasův životopis a prostřednictvím obsahové analýzy charakterizoval obsahovou i formální stránku fotografické tvorby.

Kromě velké části fotografické pozůstalosti se v archivu nachází také Havlasovy diáře, rukopisy, drobné suvenýry z cest, makety knih a cestovatelských přednášek, stejně tak jako rozsáhlá osobní korespondence s rodinou a přáteli. Pro potřeby této disertační práce byla důležitá dochovaná korespondence Jana Havlasy s manželkou Elsie čítající více než dvě stě dopisů z let 1929–1930, kdy byl Havlasa členem Opiové komise Společnosti národů v Asii. Právě tato soukromá korespondence odhaluje řadu Havlasových motivací a rozhodnutí, která se takto explicitně nikde v sekundární literatuře nevyskytují.

Význam pro praxi nebo rozvoj vědního či uměleckého oboru

Disertační práce MgA. Adama Kenckého má několik významných rovin. Jednak zaplňuje mezeru v oblasti historie cestopisné fotografie, komparuje přístup dalších cestovatelů, podává soupis dokumentů, fotografií, sbírkových předmětů a jejich umístění v institucích a soukromých sbírkách. Jeho práce má zároveň motivační rovinu, která inspiruje odborníky jiných oborů (kulturní antropologie, sociologie, kulturologie, uměnovědy, sociální geografie k interdisciplinárnímu výzkumu.

Formální úprava DP a jazyková úroveň

Autor strukturoval svou práci do pěti hlavních a 19 vedlejších podkapitol a závěru. V disertační práci nechybí seznamy použité literatury, archivy, online zdroje, seznam fotografií a všechny další formální náležitosti kladené na doktorskou práci. Postrádám však jmenný rejstřík pro usnadnění vyhledávání konkrétních jmen. Práce obsahuje drobné překlepy, ale jinak se jedná o čtivou a kultivovanou práci, která může oslovit odborníky i laiky v oblasti cestovatelské fotografie. Práce má 226 stran a zprostředkovává vizuální informace prostřednictvím řady reprodukováných fotografií s upřesňujícími popisky. Grafická úprava je střídá a odpovídá zadání práce.

Publikační a umělecká činnost doktoranda

Během doktorského studia MgA. Adam Kencki aktivně prezentoval svou volnou fotografickou tvorbu v různých galeriích v České republice i zahraničí. Spolupracoval zároveň na společných projektech studentů doktorského programu např. na výtvarném projektu s názvem Týrání koček ve zlínském Kabinetu T, doplněným autorskou knihou - bibliofilii se stejným názvem, za kterou obdržel ve své kategorii Cenu ministerstva kultury ČR.

Doktorand úspěšně absolvoval mezinárodní online kurz dokumentární fotografie pod vedením Stuarta Franklina (člena agentury Magnum Photos), Virtuální mobilitu partnerské školy Volda University College a v roce 2022 absolvoval zahraniční stáž v galerii Mindseye Adrian Bondy Gallery v Paříži, kde měl i několik přednášek o české fotografii. Další prezentační a tvůrčí aktivity jsou uvedeny jako příloha CV autora.

Na základě předložené disertační práce i osobní zkušenosti jako pedagoga s jeho přístupem ke studiu **doporučuji** práci k obhajobě před zkušební komisí.

V Opavě dne 15.10.2024

Prof. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.